

Evropska
komisija

Kaj je Eurydice

Omrežje Eurydice zbira, obdeluje in analizira informacije o evropskih izobraževalnih sistemih in politikah. Sestavlja ga 40 nacionalnih enot, umeščenih v 36 državah, ki sodelujejo v programu EU Vseživljenjsko učenje. Delo enot vodi in povezuje Izvršna agencija EU za izobraževanje, avdiovizualne vsebine in kulturo, ki ima sedež v Bruslju. Agencija pripravlja publikacije in vzdržuje zbirke podatkov.

Poudarki iz poročila

Pomembni podatki o učiteljih in ravnateljih v Evropi

»Pomembni podatki o učiteljih in ravnateljih v Evropi« je najnovejše poročilo iz serije statističnih publikacij omrežja Eurydice. Poročilo opisuje učiteljski poklic v 32 državah (članicah EU, na Hrvaškem, Islandiji, Norveškem, v Lihtenštajnu in Turčiji). Izčrpno in obširno osvetljuje profesionalni razvoj in delovne razmere učiteljev in ravnateljev v Evropi ter analizira dejanske močne in šibke plati obeh skupin poklicev. S tem prispeva k njihovi promociji in izboljšanju kakovosti poučevanja. To pa je tudi eden izmed pomembnih ciljev Strateškega okvira Evropske komisije za izobraževanje in usposabljanje (»ET 2020«).

Publikacija prikazuje podatke o vzgojiteljih v predšolski vzgoji in izobraževanju ter učiteljih v primarnem in splošnem nižjem ter višjem sekundarnem izobraževanju. Preučuje različne faze v učiteljevem poklicnem razvoju, od začetnega izobraževanja, vstopanja v poklic, poklicnega razvoja do upokojevanja. Vprašanja vodenja šol obravnava z več vidikov: od pogojev za imenovanje na položaj ravnatelja, različnih oblik deljenega vodenja in poglavitnih nalog, ki opredeljujejo ravnateljevo vlogo. V poročilu so osvetljene tudi druge značilne okoliščine učiteljskega in ravnateljskega poklica, kot so starost, spol, delovni čas, plače in število učencev na učitelja.

V publikaciji »Pomembni podatki o učiteljih in ravnateljih v Evropi« je objavljenih okrog 62 statističnih kazalnikov, izpeljanih iz primarnih podatkovnih virov evropskega statističnega urada Eurostat, kvalitativnih informacij omrežja Eurydice in podatkov iz mednarodnih raziskav TALIS 2008, PISA 2009 in TIMSS 2011.

V teh Poudarkih je podan kratek pregled najpomembnejših ugotovitev iz poročila.

Celotna študija

Key Data on Teachers and School Leaders in Europe je objavljena v angleškem jeziku, in sicer na spletnih straneh Eurydice

http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/key_data_en.php

Tiskane izvede poročila

je mogoče naročiti na naslovu:
eacea-eurydice@ec.europa.eu

Kontaktna oseba

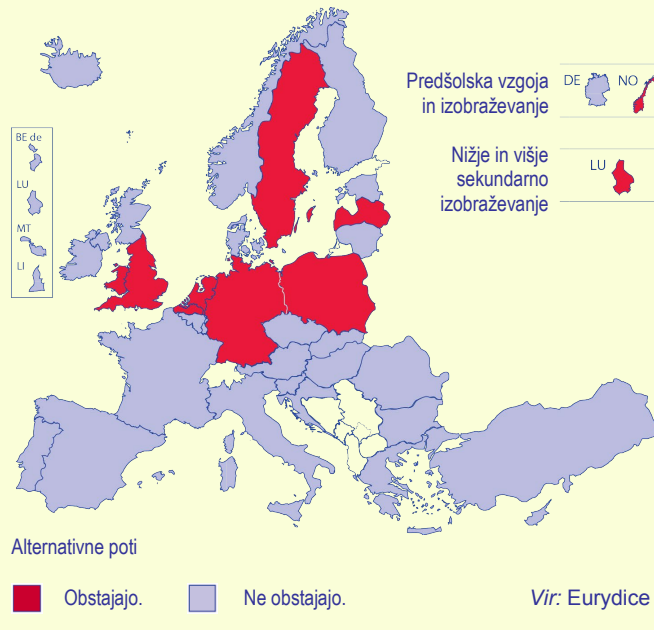
Wim Vansteenkiste,
Communication and Publications:
+32 2 299 50 58

Izobraževanje in
usposabljanje

Začetno izobraževanje učiteljev obsega najpogosteje 4 leta študija za pridobitev diplome *bachelor*

Študentje, ki se v Evropi pripravljajo na učiteljski poklic, morajo na splošno študirati 4 do 5 let. Za poučevanje na ravni osnovne šole (v primarnem in nižjem sekundarnem izobraževanju) se najpogosteje zahteva diploma *bachelor*. To velja tudi za študente, ki se pripravljajo na zaposlitev v predšolski vzgoji, z izjemami na Češkem, v Nemčiji, na Malti, v Avstriji in na Slovaškem, kjer je za delo vzgojitelja dovolj kvalifikacija na višji sekundarni oziroma posekundarni neterciarni ravni. V večini držav pa si morajo tisti študentje, ki želijo imeti ustrezno kvalifikacijo za poučevanje na višji sekundarni ravni izobraževanja, pridobiti diplomu *master*. Alternativne poti do učiteljskega poklica, kot so na primer kratka preusposabljanja delavcev drugih poklicev, ki se zaposlijo na šoli, v evropskih državah niso zelo pogoste.

Alternativne poti do učiteljskega poklica. Predšolska vzgoja in izobraževanje, primarno in splošno (nižje in višje) sekundarno izobraževanje, 2011/12

V nekaterih državah uveljavljajo v začetnem izobraževanju učiteljev posebne vpisne pogoje

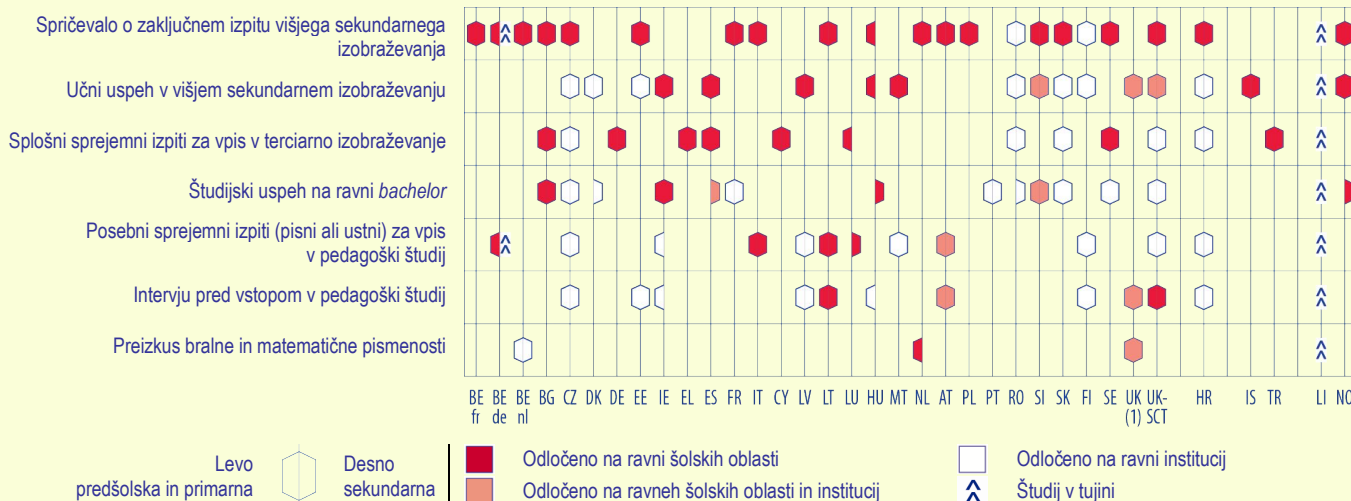
Za vpis v začetno izobraževanje učiteljev v Evropi veljajo predvsem splošni vpisni pogoji, ki jih morajo izpolnjevati kandidati na kateremkoli področju visokošolskega študija. V tretjini držav pa so vpeljali posebna izbirna merila oziroma sprejemne izpite za vpis v pedagoški študij. Med posebnimi metodami izbiranja kandidatov so tudi intervjuji, s katerimi ugotavljajo kandidatovo motivacijo za učiteljski poklic, in preizkusi sposobnosti oziroma nadarjenosti.

Ponekod urejajo vpisne pogoje šolske oblasti. V nekaterih drugih državah pa lahko visokošolske

institucije po svoji presoji vpeljujejo poleg splošnih tudi dodatna vpisna merila. Način izbire kandidatov v celoti določajo visokošolske institucije same samo na Danskem, Portugalskem, v Romuniji, na Slovaškem in Finskem. Na Finskem na primer, se v okviru sprejemnih izpitov za učitelje razrednega pouka zahtevata tako pisni izpit kot preizkus sposobnosti. V zadnjih letih se je okrepilo tudi sodelovanje med različnimi univerzami o merilih za vpis v študij. Univerze tako zagotavljajo skladnejše pogoje za vpis v pedagoške študijske programe.

Izbirne metode oziroma merila za vstop v začetno izobraževanje učiteljev.

Predšolska vzgoja, primarno in splošno (nižje in višje) sekundarno izobraževanje, 2011/12

Kvalifikacije izobraževalcev učiteljev se ne razlikujejo od kvalifikacij drugih visokošolskih učiteljev

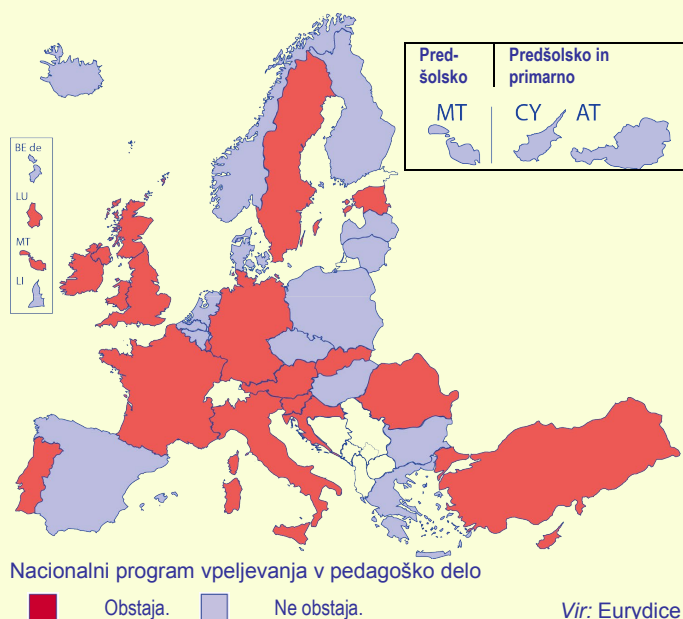
Izobraževalci učiteljev v Evropi izhajajo iz najrazličnejših izobrazbenih profilov, vendar so pogoji za to, kako postati izobraževalec učiteljev, precej podobni pogojem, ki veljajo za visokošolske učitelje na sploh. Samo v polovici evropskih držav morajo imeti

tudi izobraževalci učiteljev pedagoško kvalifikacijo. V določenih primerih je ta pogoj povezan z ravni šole, za katero visokošolski učitelji pripravljajo svoje študente – prihodnje učitelje.

Kvalifikacijski pogoji za izobraževalce učiteljev, ki pripravljajo študente za pedagoško delo v predšolski vzgoji, primarnem in splošnem (nižjem in višjem) sekundarnem izobraževanju, 2011/12

Nacionalni programi vpeljevanja učiteljev začetnikov v pedagoško delo v predšolski vzgoji, primarnem in splošnem (nižjem in višjem) sekundarnem izobraževanju, 2011/12

Polovica Evrope še vedno nima programov vpeljevanja novincev v pedagoško delo

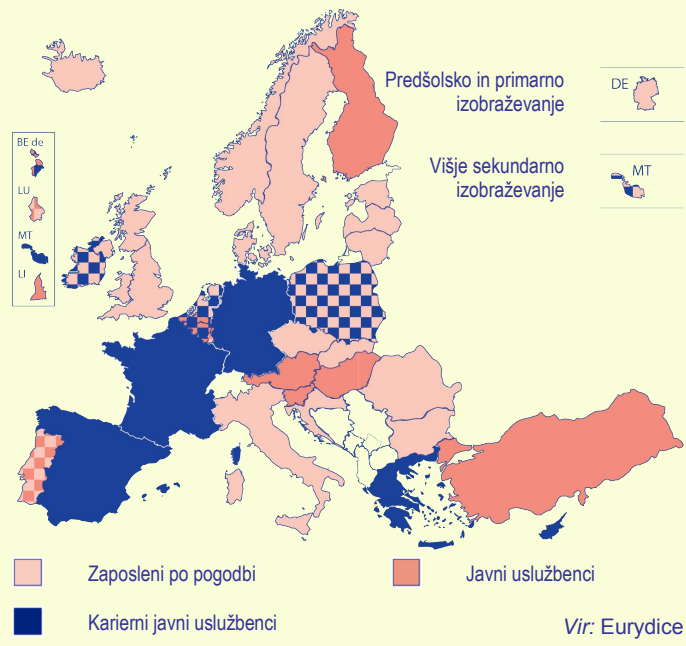
Učitelji novinci se na začetku svoje poklicne poti spoprijemajo s precejšnjimi izzivi in zato pogosto potrebujejo pomoč. Formalen program vpeljevanja v pedagoško delo, pripravljen tako, da novincu omogoči dodatno usposabljanje, svetovanje in osebno pomoč, je v opazovanem šolskem letu obvezen v 17 državah oziroma regijah (v Nemčiji, Estoniji, na Irskem, v Franciji, Italiji, na Cipru, v Luksemburgu, na Malti, v Avstriji, na Portugalskem, v Romuniji, Sloveniji, na Slovaškem, Švedskem, v Združenem kraljestvu, na Hrvaškem in v Turčiji). Ti programi so organizirani različno; nekateri zagotavljajo individualno pomoč, drugi pa predstavljajo organizirano usposabljanje. Vendar pa je vsem skupen cilj pomagati novincem pri prevzemanju poklicne vloge in zmanjšati verjetnost, da ti zgodaj zapustijo poklic.

Učitelji se zaposlujejo pogosteje pogodbeno kot na položaj kariernega javnega uslužbenca

V današnji Evropi se številni učitelji zaposlujejo po pogodbi. Čeprav v mnogih državah omogočajo učiteljem tudi status javnega uslužbenca, jih le malo kot edino zaposlitveno možnost ponuja status kariernega javnega uslužbenca z zaposlitvijo za nedoločen čas. Ta možnost je kot edina oblika zaposlitve uveljavljena v Španiji, Grčiji, Franciji, na Cipru, Malti in v Nemčiji. Čeprav si lahko skoraj vsi učitelji v sodelujočih evropskih državah po določenih letih pridobijo stalne pogodbe, so v nekaterih državah zaposlitvene pogodbe samo za določen čas. V nekaterih primerih celo zelo izkušeni učitelji delajo po pogodbi za določen čas.

Poleg tega kaže, da je zaposlovanje učiteljev čedalje bolj prepuščeno samim šolam oziroma lokalnim šolskim oblastem, ki jih privabljajo z javnimi razpisi. Le nekaj držav pri izbiri kandidatov za zaposlitev kot edino metodo uporablja preizkuse večšin.

Vrste zaposlitvenega statusa, ki jih imajo učitelji v predšolski vzgoji, primarnem in splošnem (nižjem in višjem) sekundarnem izobraževanju, 2011/12

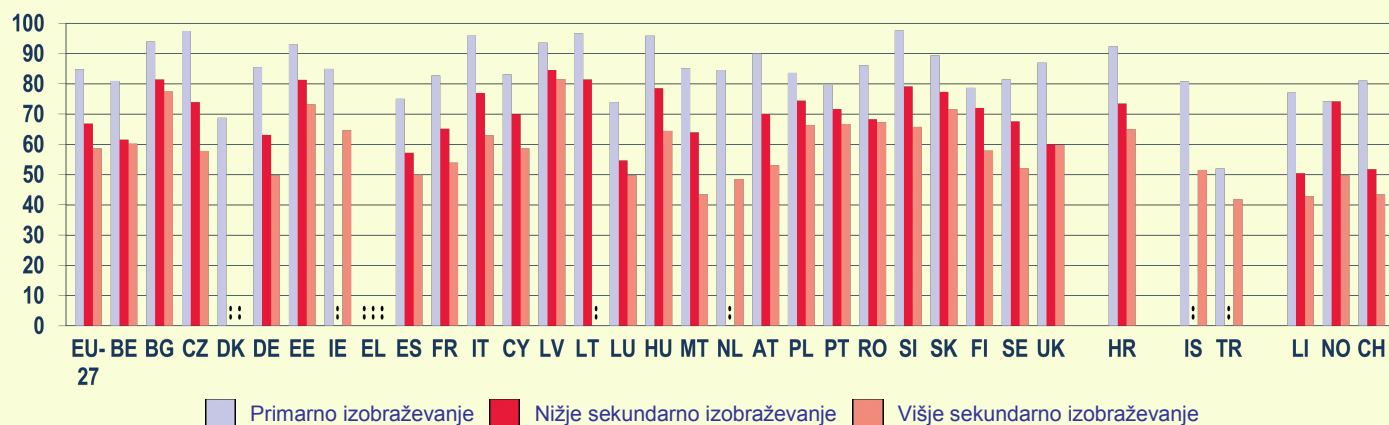

Višja kot je raven izobraževanja, manjši je delež žensk med zaposlenimi učitelji

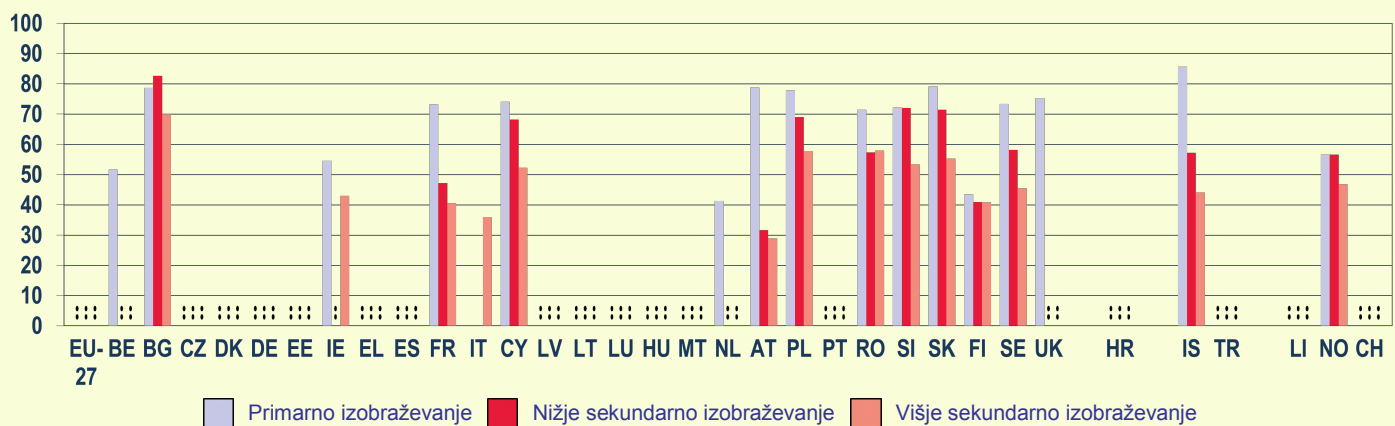
V EU predstavljajo učitelji približno 2,1 % vsega aktivnega prebivalstva, to pomeni skupaj okrog 5 milijonov učiteljev. Neravnovesje po spolu v poklicu je kar precejšnje, saj je na nižjih ravneh izobraževanja zaposlen pomembno večji delež učiteljic. Pravzaprav v vseh evropskih državah v primarnem izobraževanju prevladujejo ženske. Deleži učiteljic se gibljejo med 52 % v Turčiji, 68 % na Danskem in do več kot 95 % na Češkem, v Italiji, Litvi, na Madžarskem in v Sloveniji.

Na višji sekundarni ravni pa je delež žensk izrazito manjši. Še zlasti močno je skrčen na Češkem, v Nemčiji, Avstriji, na Finskem, Švedskem in Norveškem. Največji padec deleža učiteljic je mogoče opaziti na Malti, in sicer od 85,2 % v primarnem izobraževanju na 43 % v višjem sekundarnem izobraževanju. V državah, ki so poslale podatke, je podobna situacija pri upravljanju šol, saj vodilne položaje na ravni sekundarnega izobraževanja zasedajo predvsem moški.

Odstotek UČITELJIC v primarnem in sekundarnem izobraževanju, javni in zasebni sektor skupaj, 2010

Odstotek RAVNATELJIC v primarnem in sekundarnem izobraževanju, javni in zasebni sektor skupaj, 2010

Vir: Eurostat

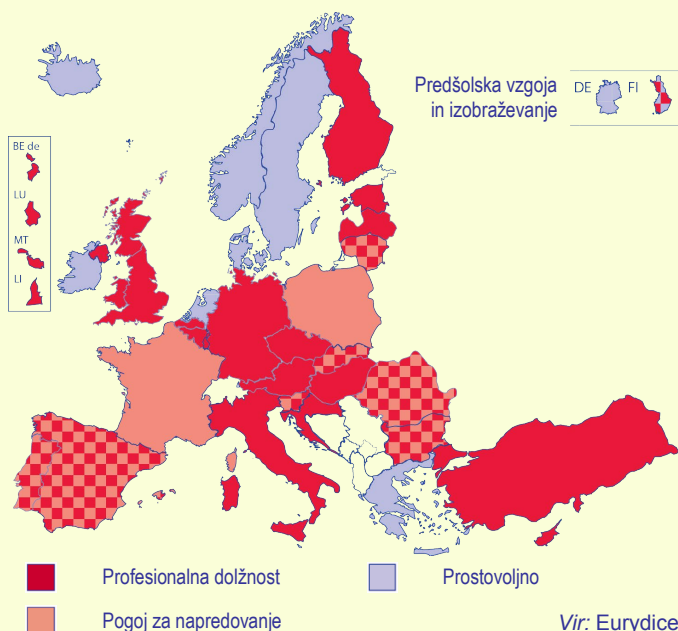
Učiteljev delovni čas je takšen, kot ga imajo drugi visokošolski poklici

V Evropi morajo učitelji na vseh ravneh izobraževanja delati za poln delovni čas najmanj 35–40 ur na teden. Najnižje število učnih ur, ki jih morajo opraviti po pogodbi, pa je od države do države zelo različno: od 12 pedagoških ur na teden na primarni ravni v Bolgariji in na Hrvaškem do 36 pedagoških ur v predšolski vzgoji in izobraževanju na Islandiji. V večini držav in izobraževalnih sistemov imajo učitelji predpisan delovni čas ali vsaj čas obvezne prisotnosti na šoli,

majhno število držav pa določa samo obseg učne obveznosti oziroma število pedagoških ur na teden (Francoska skupnost in nemško govoreča skupnost v Belgiji ter Lihtenštajn).

Polni delovni čas učiteljev obsega določeno najmanjše število ur pouka v razredu, čas za sestanke in druga opravila na šoli ter čas za priprave na pouk in ocenjevanje.

Status stalnega strokovnega izpopolnjevanja vzgojiteljev in učiteljev v predšolski vzgoji, primarnem in splošnem (nižjem in višjem) sekundarnem izobraževanju, 2011/12

Šole morajo pogosto zagotoviti načrt strokovnega izpopolnjevanja svojega pedagoškega osebja

V večini držav obravnavajo stalno strokovno izpopolnjevanje učiteljev (CPD) kot njihovo profesionalno dolžnost. V nekaterih državah je udeležba v CPD obvezen pogoj pri napredovanju učiteljev, ki jim omogoča višji karierni položaj in višjo plačo.

Tako je v Bolgariji, Španiji, Litvi, na Portugalskem, v Romuniji, Sloveniji in na Slovaškem. V mnogih evropskih državah morajo imeti šole načrt razvoja CPD za vse pedagoško osebje. Manj kot tretjina držav pa zahteva, da imajo posamezni učitelji svoj osebni načrt strokovnega razvoja.

Minimalne osnovne plače učiteljev so pogosto nižje od BDP (bruto domačega proizvoda) na prebivalca v državi

V večini držav so minimalne osnovne plače učiteljev v primarnem in nižjem sekundarnem izobraževanju nižje od BDP na prebivalca v državi. Na ravni višjega sekundarnega izobraževanja so minimalne osnovne plače še vedno nizke, vendar dosegajo skoraj 90 % BDP na prebivalca. V splošnem velja, da imajo v državah, v katerih so relativno nizke osnovne plače na primarni ravni, najnižje z zakonom določene plače tudi na višji sekundarni ravni.

Dodatki k osnovni plači lahko precej povečajo učiteljeve dohodke. V evropskih državah je dodatek k

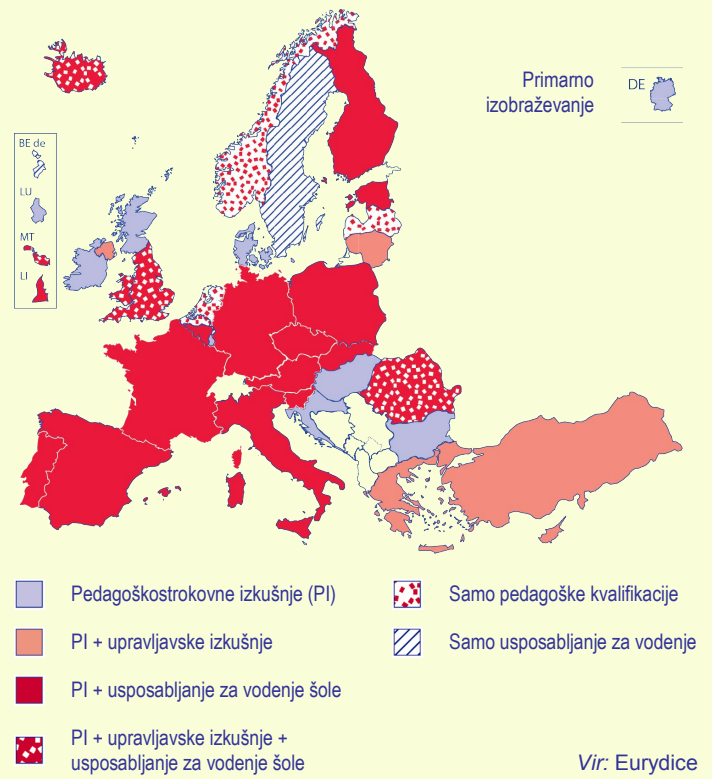
učiteljevi plači najpogosteje povezan z opravljanjem dodatnih nalog, kot sta pomoč pri vodenju in upravljanju šole ali delo prek polnega delovnega časa. Le v polovici preučevanih držav lahko dobijo učitelji dodatek za uspešnost pri pedagoškem delu ali za dobre rezultate učencev.

V Evropi je najvišja bruto plača izkušenega učitelja na splošno dvakrat višja kot najnižja plača začetnika. Vendar pa v nekaterih državah učitelji kar 30 let čakajo na najvišjo plačo.

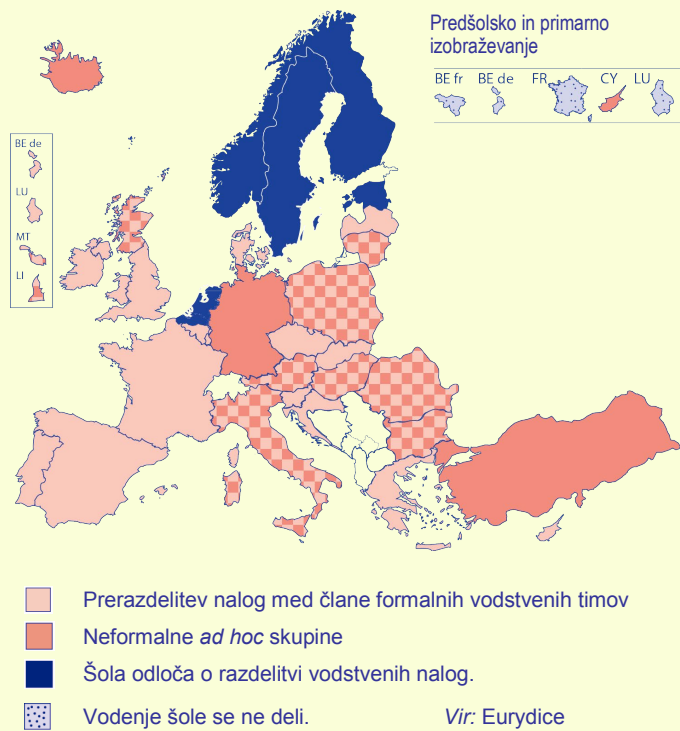
V mnogih državah zahteva položaj ravnatelja posebno dodatno usposabljanje

Osnovni pogoj za napredovanje učitelja na položaj vodje šole je navadno najmanj 5 let pedagoških delovnih izkušenj. V večini držav pa poleg tega zahtevajo še izpolnjevanje enega ali dveh dodatnih pogojev. Kandidat za ravnatelja mora imeti bodisi upravljavske izkušnje oziroma opravljeno posebno usposabljanje za vodenje šole. Posebni programi usposabljanja ravnateljev so uveljavljeni skoraj povsod, tudi v državah, v katerih niso obvezen pogoj za ravnateljski položaj. Poleg tega je stalna udeležba ravnateljev v programih CPD pogosto med njihovimi profesionalnimi dolžnostmi.

Pedagoškostrokovne izkušnje in usposabljanje za vodenje šole, ki se zahtevajo od kandidatov za ravnatelja od predšolske do višje sekundarne ravni izobraževanja, 2011/12

Oblike deljenega vodenja šole, ki jih spodbujajo najvišje šolske oblasti, od predšolske do višje sekundarne ravni izobraževanja, 2011/12

Vodenje šole je pogosto razdeljeno med člane formalnih vodstvenih timov

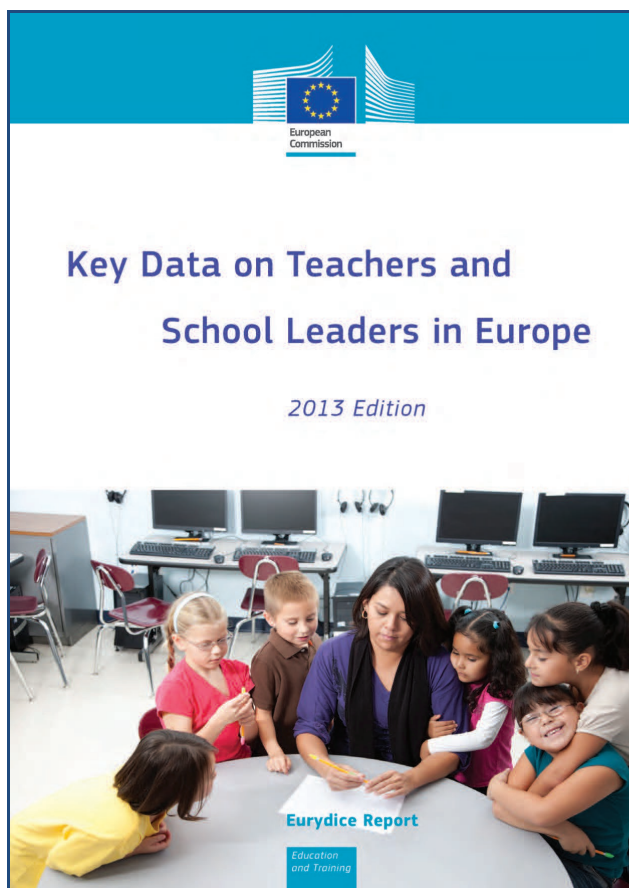
V večini držav je vodenje razdeljeno med člane formalnih vodstvenih timov na šolah. To največkrat pomeni, da ima ravnatelj enega ali več pomočnikov, včasih tudi poslovnega tajnika ali računovodsko pomoč. Imenovanje pomočnika ravnatelja je navadno odvisno od velikosti šole in zapletenosti njene organizacije. Inovativni pristopi k vodenju šole, kot sta razdelitev vodstvenih nalog med učitelje ali organiziranje *ad hoc* neformalnih vodstvenih skupin, so še precej redki.

Opomba

Deljeno vodenje šole je povezano s timskim pristopom k vodenju, pri katerem se pristojnosti za vodenje ne povezujejo samo z eno osebo, ampak se lahko razdelijo med več ljudi znotraj ali tudi zunaj šole. Vodstvo šole lahko vključuje ljudi, ki opravljajo različne vloge in funkcije, kot so ravnatelji, pomočniki, tajniki, vodstveni timi, šolski upravni organi in šolsko osebje, ki prevzema posamične vodstvene zadolžitve.

Inovativni pristopi k vodenju šol so v Evropi še vedno zelo redki.

Študija je dostopna:

http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/key_data_en.php/151EN.pdf

Tiskane izvode poročila

lahko naročite na naslovu:

eacea-eurydice@ec.europa.eu

Druga podobna poročila Eurydice:

- **Key Data on Education in Europe – 2012 edition**
http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/key_data_series/134EN.pdf
- **Key Data on Teaching Languages at Schools in Europe 2012**
http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/key_data_series/143EN.pdf
- **Teachers' and School Heads' Salaries and Allowances in Europe, 2011/12**
http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/facts_and_figures/salaries.pdf
- **Recommended annual taught time in full-time compulsory education in Europe**
http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/facts_and_figures/taught_time_EN.pdf